

Eerbetoon aan dappere Apeldoornse

Verhaal Oudejans in 'Joodse Huizen'



Bert Nijenhuis

De werkgroep Gedenksteden Joods Apeldoorn heeft tussen augustus 2018 en deze maand 153 gedenksteden gelegd. Het leggen vindt plaats bij huizen van waaruit in de Tweede Wereldoorlog Joodse Apeldoorners naar concentratiekampen zijn gedeporteerd. Een van die huizen staat aan de Cereslaan 6 en werd bewoond door Henriëtte Hoogstraal-de Haan. Haar leven staat centraal in het verhaal dat oprichter van de werkgroep Roeland Oudejans schreef voor het zesde deel van de boekenreeks 'Joodse Huizen'.

APELDOORN - Roeland: "Ik heb even overwogen een verhaal te schrijven over twee Joodse broers, die samen een zaak hadden in Apeldoorn. Helaas bleek er veel onbekend over hun leven en in een der-

'DE MENSEN ZAGEN HET GEVAAR NIET DAT ZIJ WEL ZAG'

gelijk verhaal moeten de feiten natuurlijk wel kloppen. Ik had voor Joods Monument al eens een stuk geschreven over de familie van Henriëtte. Voor 'Joodse Huizen' heb ik dat nog meer op haar toegespitst."

Apeldoornsche Bosch

Henriëtte en haar man Hartog geven in 1931 opdracht een huis te bouwen aan de Cereslaan. Met het leggen van de

eerste steen door hun zoon Herman begint het verhaal van Oudejans. "Haar leven was niet bepaald doorsnee. Zo was ze, als moeder van twee jonge kinderen en verpleegster bij het Apeldoornsche Bosch, de eerste vrouw die namens de S.D.A.P. zitting nam in de Apeldoornse gemeenteraad." Als ze begin jaren dertig ontdekt dat het nazi-regime Joden en communisten vervolgt, vraagt ze de gemeente Apeldoorn geen zaken meer te doen met Duitsland. "Het voorstel wordt verworpen met twintig tegen zeven. Ik denk dat de meeste mensen het gevaar niet zagen dat zij wel zag." Dat blijkt later als ze met een ingezonden brief in de Apeldoornse Courant kritiek uit op de door Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk geaccepteerde annexatie van Tsjecho-Slowakije door



Henriëtte en haar man Hartog geven in 1931 opdracht een huis te bouwen aan de Cereslaan. Met het leggen van de eerste steen door hun zoon Herman begint het verhaal van Oudejans. (foto Gert Perdon)

nazi-Duitsland. "Ze noemt de gedachte dat daarmee een wereldoorlog is afgewend naïef en besluit met de woorden 'Heden zij, morgen wij'. Een jaar later vallen de nazi's Polen binnen, waarmee een nieuwe wereldoorlog wordt ingeleid."

In opdracht van de bezetter wordt Henriëtte gedwongen haar politieke werkzaamheden te beëindigen. Een mededeling die de raad voor kennisgeving aanneemt. "Ik kan me voorstellen dat ze zich enorm in de steek gelaten voelde. Helaas

zijn dat soort persoonlijke details niet bekend. Zo zullen we ook nooit weten wat ze voelde toen zoon Herman in '42 gedeporteerd werd. De onzekerheid moet vreselijk geweest zijn."

Excuus

Het verhaal van Oudejans eindigt in 1943 met het gedwongen vertrek uit het huis aan de Cereslaan. "Zij behoren dan tot de laatste Joodse Apeldoorners die nog in Apeldoorn wonen. Vanuit heel het land worden Joden gedwongen te verhuizen naar een 'Joodse Wijk' in

Oudejans sluit niet uit dat zijn werkgroep ook een boek met verhalen gaat uitbrengen. "Onlangs dook er een briefje op van een Joodse Apeldoornse in een rolstoel, die gedwongen werd naar Amsterdam te verhuizen. Een Apeldoornse gezin ving hem op en behandelde hem 'als een eigen kind'. Dat gezin was al bij ons bekend en zo hebben we er weer een puzzelstukje bij."

AFWEZIG WEGENS STEENLEGGING

Deel 6 van 'Joodse Huizen' wordt 19 april in Amsterdam gepresenteerd. Tweede Kamervoorzitter Arib zal het eerste exemplaar in ontvangst nemen. Roeland Oudejans is daarbij niet aanwezig. "Toevallig staat er net die dag weer een gedenksteenlegging gepland."



Amsterdam. Van daaruit kunnen ze eenvoudiger gedeporteerd worden." Henriëtte, Hartog en hun kinderen Herman, Wilhelmina en Bertha worden allemaal om het leven gebracht. "Na de oorlog is er wel over Henriëtte geschreven. Maar vanuit de politiek is er nooit een excuus gekomen." Na de eerdere gedenksteenlegging heeft Oudejans met zijn verhaal elk geval weer een fraai eerbetoon gegeven aan een even vooruitstrevende als vooruitziende, dappere Apeldoornse.